

ЕТЮДИ ЗА ТЪГАТА*

доц. д-р Радослав Радев

Познавам жизнерадостта на Христо Медникаров в предходните му творби, затова не се учудвам от тъгата в последната му книга, защото позналите смеха могат да разберат благодатността на тъгата, без да се изгубят в нея. По своите настроения той позна всички сезони на родния си Еленски край и сега пристъпва към есента, в която, верен на себе си, търси цветята на надеждата. Още в началото на книгата си той споделя мисълта на Вълчо Радев, че най-голямото човешко вълнение е тъгата. Медникаров се доверява на тази мисъл, защото тъгата го спасява от гневност, когато открива съвременните порядки; от сантименталност, когато търси романтичните пориви на душата и корените на минало; и от прибързаност, която е чужда на нагласата му да употребява думите преди да е намерил пристан за тях. Тъгата в книгата на Медникаров е сянката на красотата и неговата следовница по пребродените пътеки на миналото и по безгласните площади на настоящето.

Христо Медникаров започва своето откровение с почит към бащата, с неговия глас, чрез който първо зазвучават в съзнанието му

приказките. "Моята изповед" е едно своеобразно, по Пенчо-Славейковски, признание към бащата. В съвременното общество, когато се късат връзките между поколенията, това признание е изключително важно.

Никак старомодно не звучи посланието на Медникаров, че литературата трябва да ни озари преди всички със своята "велика емоционалност". Днес съвременните интерпретации станаха прекалено схематични, подчинени на логиката, а не на сърцето, което според Екзюпери може да открие хубавото "защото най-същественото е невидимо за очите". Книгата на Медникаров разчита на тази емоционалност, защото тя е тази, която според него ще влее живот в съвременната ни чувствителност. Авторът открива красотата на родния си край, душевността на хората, които са оставили своите послания на поколенията, но той не е сляп за негативното в националния ни характер и битие. Някак между другото той прави едно забележително тълкуване на превратностите в нашата история, за да отбележи, че промяната след ноември 1989 г. е единствената безкръвна смяна на режими у нас. "Може би – отбелязва

* Медникаров, Христо. Пъстроцветия. В. Търново, Унив. изд. "Св. кв. Кирил и Методий", 2002. 152 с.

Медникаров – в края на чудовищно жестокия ни век, заедно с многото други причини, като че ли започнахме да узряваме за мисълта, че кръвта не се измива с кръв, а с мъдрост, опрощение, човечност и покаяние..." Виждам нещо знаменателно в тези думи, един повик за пречистване, който е изричан и непосредствено след Втората национална катастрофа, и то от Иван Вазов.

Медникаров обръща внимание на една особена култура на българина, свързана с кръщаването на местности и хора. Неговото есе "Кръстници с тънък усет" е едно от най-вълнуващите представяния на топонимите и прякорите в българската литература. У нас опитите за естетизиране на тези явления се забелязват през 30-те години на XX век, когато се създават цели разкази, взимачи сюжети от топоними и прякори. В съвременната ни литература тези опити обаче са много по-рядко и не така характерни. Например сега в Република Македония създава топонимична поезия. Опитът на Медникаров е изключително интересен – за да се постигне внушението обаче не е достатъчно да се опишат топонимите, а да се изживеят. Медникаров ги представя като съдба – своя, на съеляните си, а защо не в тях да се огледа българската съдба и народопсихология.

Книгата на Христо Медникаров е за добрия дух на българската традиция. Тя открива превратностите в обществото и по ирония на съдбата хваща едно явление, което е знаме-

натурно със своята цикличност. В споменното есе "Когато шаячните момчета се преобличаха" Медникаров тръгва от една метафора на Андрей Германов за шаячните момчета, които в края на 40-те години са студенти в София. Между тях е и Христо Медникаров. Много странна е тази шаячна одисея на българския интелектуалец. По време на управлението си Стамболов е разпоредил всички чиновници да ходят с шаячни дрехи, за да подкрепят родната индустрия. Професорите от Университета са се изсмели, защото не могли да си представят как ще влизат в аудиториите с потури, калпак и пояс. Петдесет години по-късно не шаякът, а шаячните момчета излизат на сцената на духовния живот. В това има нещо много мило и същевременно много тъжно, защото преобличането е засягало душите, а не дрехите. Хр. Медникаров е от малцината, който е сменил дрехите, но не и душата си и пред учениците си в гр. Елена той е застанал с "костюм от хубав плат", но ги е огрял не с дрехите, а със сърцето си. Стова историята на шаячните момчета не завършва, защото тепърва трябва да откриваме тяхната стойност, като ги издърпваме от сянката на идеологията. Един от начините е вероятно да тръгнем по пътеката на тяхната искреност. Удивен съм, че "Пъстроцветия" на Христо Медникаров е именно такава пътека – тръгнете ли по нея, ще се почувствате уютно и малко тъжни – как иначе ще се познае, че сътвореното от автора е с българска закваска.